

MEVLÂNA
CELÂLEDDİN-İ RUMÎ

Osmanlıca Öğrenenler İçin

MESNEVÎ'DEN SEÇME HİKÂYESLER

Birinci Kitap

Hazırlayan
Ahmet Zeki İzgöer

Osmanlıca Öğrenenler İçin

MESNEVÎ'DEN SEÇME HİKÂYELER

 Birinci KitapHazırlayan
Ahmet Zeki İzgöer

MEVLÂNA CELÂLEDDİN-İ RUMÎ

Osmanlıca Öğrenenler İçin

MESNEVÎ'DEN SEÇME HİKÂYELER

Birinci KitapHazırlayan
Ahmet Zeki İzgöer

“dün”den öğrendiklerinle
“bugün”ün yaşamak
“yarın”ları aydınlatır.

© 2019, DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI™
Tüm hakları saklıdır. Kaynak gösterilerek tanıtım amacıyla ve araştırma için yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir şekilde kopya edilemez, elektronik ve mekanik yolla çoğaltılıp, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

DBY: 65
Edebiyat: 24

ISBN 978-605-4635-64-1
Sertifika No: 18188

1. Baskı: İstanbul, 2019

Yazar:
Mevlâna Celâleddin-i Rumî

Hazırlayan:
Ahmet Zeki İzgöer

Editör:
Abdülkadir Dağlar

Yayın Yönetmeni:
İrfan Güngörür

Mizanpaj:
M. Ali Başpehlivan

Kapak Uygulama:
Emre Güngör

Baskı/Cilt:
Step Ajans Matbaacılık (Sertifika No: 12266)
Göztepe Mah. Bosna Cad. No: 11
Bağcılar/İstanbul - Tel: 0212-4468846

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI / Library Cataloging-in-Publication Data (CIP)

Mevlâna Celâleddin-i Rumî
Mesnevî'den Seçme Hikâyeler - Birinci Kitap
/ Mevlâna Celâleddin-i Rumî__ Hazırlayan: Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Zeki İzgöer
Editör: Dr. Abdülkadir Dağlar
İstanbul : DBY Yayınları, 2019.
213 s. ; 15,0 x 21,0 cm ___ (DBY Yayınları ; No. 65) ___
ISBN 978-605-4635-64-1
1- Edebiyat 2- Osmanlı Türkçesi 3- Mesnevî 4- Hikâye

Önsöz

Osmanlıca öğrenmek, Osmanlı kültür ve medeniyetini anlama ve bilmeye ilk ve en önemli adımlardan biridir. Bizler, atalarımızın altı yüzyıldan fazla bir süre kullandıkları ve tarih sahnesinden çekildikten sonra arkalarında milyonlarca matbu ya da yazma kitap, risale, mecmua, gazete, arşiv belgesi, mezar taşı, kitabe vb. eser bıraktıkları bir mirasın sahipleriyiz. Bu büyük mirası değerlendirmek, yorumlamak, yeni araştırma ve inceleme eserleri ortaya koymak, bizi geçmişimizle buluşturan köprüleri yeniden kurmak, hatta sağlamlaştırmak Osmanlıca'yı bilmekle mümkün. Bu yüzden de millet olarak tarih, kültür ve medeniyetimizle barışık olmak zorundayız. Çünkü millet olarak yaşamak, ayakta kalabilmek ve varlığımızı sürdürebilmek buna bağlıdır. Tarih boyunca referanslarını geçmişlerinden almayan hiçbir değer ya da anlayış, varlığını devam ettirememiştir.

İşte bu gayelerle Osmanlıca öğrenenlere kolaylık sağlaması için hazırladığımız bu matbu çalışma, İslâm kültür ve medeniyetinde önemli bir yeri olan ve hepimizin yakından tanıdığı Mevlâna'nın *Mesnevî*'sinden seçilmiş bazı hikâyelerinden meydana geliyor. Mevlâna'nın kendine has üslubu, hikmetli, öğütleyici ve düşündürücü

bu hikâyeleri, Osmanlıca öğrenmeye yeni başlayanlar için son derece kolay, anlaşılabilir bir düzeydedir. Osmanlıca'yı hiç bilmeyenler bile, metin ve transkripsiyonlarını karşılaştırmak suretiyle bu kitaptan pek çok şey öğrenebilirler.

Elinizdeki eser, *Mesnevî*'den Seçme Hikâyeler'in "Birinci Kitap"ını oluşturuyor. Bu eserde 20 adet hikâye bulunmaktadır. Daha sonra yayınlayacağımız "İkinci Kitap"ta da 20 hikâyeye yer verilecektir. Her iki kitaptaki hikâyeler, orijinal Osmanlıca metinleri olmadığından "Kaynakça"da gösterildiği üzere Türkçede yayınlanan farklı kitaplardan günümüz dil kural ve imlâsına uygun olarak iktibas edilmiş ve bilgisayarda dizilmek suretiyle hazırlanmıştır. Günümüz bilgisayar fontları ile eski metinlerdeki matbu harflerin dizgi özellikleri karşılaştırıldığında, az da olsa farklılık göze çarpmaktadır. Örneğin, harflerin birleşmeleri hususunda. Ancak bu çok önemli bir kayıp değildir. Bunun tek dezavantajı, Osmanlıca metinleri okumak ve bunlar üzerinde araştırma-inceleme yapmak isteyenlerin kütüphane ve arşivlerimize gittiklerinde eski metinlerle muhatap olacakları gerçektir. Bu merkezlerde bilgisayarla dizilmiş metinler tabii ki yoktur.

Bu eseri yayınlamaktaki bir başka amacımız, Osmanlıca öğrenmek isteyen her yaş ve gruptan kimseleri, rahat ve kolay okuyabilecekleri metinlerle tanıştırmak, onlara literatür bilgisi kazandırmak, kelimelerin transkripsiyon ve okunuşlarını tanıtmak ve nihayet onları Mevlâna'nın güzel ve hikmetli anlatımıyla baş başa bırakmaktır.

Kitapta, karşılıklı olarak bir sayfada Osmanlıca metin, diğer sayfada da transkripsiyona yer verilerek okumada kolaylık ve rahatlık sağlanmaya çalışılmıştır. Günümüzde pek kullanılmayan bazı kelimelerin dipnotlarda açıklamalarına yer verilmiş, ayrıca bu tür kelimelerin orijinal okunuş ve yazılışlarına dikkat çekilmiştir.

Okuyucularımıza şu hususu da kısaca ifade etmekte fayda vardır: Osmanlıca öğrenmek isteyenler, farklı bir alfabe ile karşı karşıya olduklarının bilincinde olmalıdırlar. Dil Türkçe, ama alfabe farklıdır. Bu yüzden alfabeye "göz alışkanlığı" son derece önemlidir. Zaman zaman hikâyeler tekrar tekrar okunmalı, kelimelerin yazılış ve okunuşları hafızaya nakşedilmelidir. Bu sebeple bir kere okumakla yetinilmemelidir. Herhangi bir yabancı dil öğrenilirken de durum aynıdır. Kelimelerin okunuşları, yazılışları farklılık arz edebilir. Dolayısıyla metinler alıştırma ve egzersiz yapmak gayesiyle birkaç kez okunmalıdır. Hatta metinler yazılarak çalışılırsa, çok daha verimli sonuçlar alınabilecektir. Nitekim Osmanlıca derslerimiz sırasında, metinleri yazarak çalışan öğrencilerimizin yazmadan çalışanlara göre daha başarılı oldukları görülmüştür.

Son olarak; tarih, kültür ve medeniyetimizle ilgili yayınladığı kitaplarla haklı bir şöhret kazanan Dün Bugün Yarın Yayınları'na bu eseri neşretmek lütfunda bulunmasından ve Osmanlıca çalışmalarına katkı ve desteklerinden dolayı teşekkürlerimi sunuyorum, kitabın Osmanlıca'yı öğrenmeye gönül vererek Osmanlı kültür ve medeniyetini anlamak için zevkli ve anlamlı bir yolculuğa çıkan okuyucularımıza faydalı olmasını diliyorum.

Ahmet Zeki İZGÖER

Başakşehir 2019

azeki.izgoer@sbu.edu.tr

İçindekiler

Önsöz / 5

Ava Giden Avlanır / 10

Üç Arkadaş / 40

Bak Sen Şu İşe! / 52

Lisânları Vardır, Birbirine Benzemez / 60

Altın Öğüt / 66

Korkunç Ejderhâ / 76

Miskîn Adam / 84

Vehimli Hoca / 106

Kuş Lisânı / 120

Avcı / 138

Hasta Adam / 146

Üç Yolcu / 158

Papağanın Çektiği Lisânındandır / 170

Sağır Bir Adamın Hasta Komşusunu Ziyâreti / 178

Ayının Muhabbeti / 184

İhtiyârlıktan / 188

Bir Lisân Âlimi ile Bir Gemici / 192

Bıyığına Yağ Süren Adam / 196

Sucunun Eşeği / 202

Hırsıza Verilen Ders / 208

Kaynakça / 213

ایچنده کیلر

اوک سوز / ۵

آوه کیدن آولانیر / ۱۱

اوچ آرقداش / ۴۱

باق سن شو ایشه! / ۵۳

لسانلری واردر، بربرینه بکزمز / ۶۱

آلتون اوکوت / ۶۷

قورقونچ اژدرها / ۷۷

مسکین آدم / ۸۵

وهملی خواجه / ۱۰۷

قوش لسانی / ۱۲۱

آوجی / ۱۳۹

خسته آدم / ۱۴۷

اوچ یولجی / ۱۵۹

پاپاغانک چکدیکی لساننددر / ۱۷۱

صاغر بر آدمک خسته قومشینی زیارتی / ۱۷۹

آیینک محبتی / ۱۸۵

اختیارلقدن / ۱۸۹

بر لسان عالمی ایله بر کمیچی / ۱۹۳

بییغنه یاغ سورن آدم / ۱۹۷

صوجینک آشکی / ۲۰۳

خرسیزه ویریلن درس / ۲۰۹

قایناقچه / ۲۱۳

Ava Giden Avlanır

Bir yanı uçsuz bucaksız yemyeşil arâzî, diğer tarafı ormanlık arasında kurulu hoş bir vâdîde yaşayan av hayvânları, arslanın korkusundan huzûrsuz olarak hârice bile çıkamaz hâle geldiler. Bu endîşelerinde doğrusu haksız dahi değildiler. Zîrâ arslan yatdığı pusudan yerli yersiz çıktığı gibi içlerinden birini avlayıp mağarasına dönerdi. İşte bu sebeble bu hoş vâdî, onlar için çoğu zamân kâbûs olmuş idi.

Hayvânlar bir gün bir araya geldiler ve arslanı tuzağa düşürmek için hîleye mürâca‘at etmeğe karâr verdiler. Fikirlerinden caymamak için derhâl arslanın huzûruna varıp bir ağzdan ona şunları söylediler:

“-Biz sana her gün kâfî mikdârda yemeğini getiririz. Sen yeter ki yerinde dur. Bundan sonra ne avlanmağa

آوه كیدن آولانیر

بر یانی اوچسز بوجاقسز یمیشیل اراضی، دیگر طرفی اورمانلق آراسنده قوریلی خوش بر وادیده یاشایان آو حیوانلری، آرسلانك قورقوسندن حضورسز اولارق خارجه بیله چیقماز حاله کلدیله. بو اندیشه لرنده دوغریسی حقسز دخی دکلدیله. زیرا آرسلان یاتدیغی پوصودن یرلی یرسز چیقدیغی کبی ایچلرندن برینی آولایوب مغاره سنه دونردی. ایشته بو سببیله بو خوش وادی، اونلر ایچون چوغی زمان کابوس اولمش ایدی.

حیوانلر بر کون بر آرایه کلدیله و آرسلانی توزاغه دوشورمک ایچون حیلله مراجعت ایتمکه قرار ویردیله. فکرلرندن جایمامق ایچون درحال آرسلانك حضورینه واروب بر آغزدن اوکا شونلری سویلدیلر: «-بز سکا هرکون کافی مقدارده یمکنی کتوریرز. سن یترکه یرنده دور. بوندن صوکره نه آولانمغه

çık ne de pusuya yat. Ne olursun, peşimize düşüp de bu güzelim vâdîyi artık bize daha fazla zehir etme!”.

Arslan yelesini kibirle şişirip azı dişlerini gösterdikden sonra kükreyerek cevâb verdi:

“Sizden hîle değil de vefâ görsem haklısınız. Ama ben insânların tuzaklarından, yılanların ısırıklarından, akreblerin zehirli kuyruklarından çok çekdim”.

Hayvânlar soluklarını tutmuş, arslanın kükreyen sesine kulak vermişlerdi. Orman ise arslanın korkunç sesiyle çoktan zangır zangır titremiş idi. Arslan:

“İçimde bana pusu kuran nefse gelince; kin gütmekde insânlardan daha fecî'dir. Beri taraftan benim kulağım, «inanan kimse bir delikden iki defa sokulmaz» hadîsini¹ işitdi ve bu sözü cânla, başla kabûl etdi” dedi.

Arslanın, feryâd koparan kükremeleri karşısında dizlerinin bağı çözülen hayvânlar, son bir gayretle ona yine bir ağızdan şöyle seslendiler:

¹ Hadîs: Hz. Muhammed'in sözü.

چىق نه ده پوصويه يات. نه اولورسك، پيشيمزه دوشوب ده بو كوزلم وادىي آرتق بزه دهافضله زهر ائتمه!».

آرسلان يله سنى كبرله شيشيروب آزی ديشلرينى كوستردكدن صوكره كوكرهريك جواب ويردى:

«سزدن حيله دكل ده وفا كورسم حقليسكز. اما بن انسانلرك توزاقلرندن، ييلانلرك ايصيرقلرندن، عقربلرك زهرلى قويروقلرندن چوق چكدم».

حيوانلر صولوقلرينى طوتمش، آرسلانك كوكرهين سسيه قولاق ويرمشلردى. اورمان ايسه آرسلانك قورقونچ سسيه چوقدن زانغر زانغر تيرمش ايدى. آرسلان:

«ايچمده بكا پوصو قوران نفيه كلنجه؛ كين كوتمكده انسانلردن دهافجيعدر. برى طرفدن بنم قولاغم، «اينانان كيمسه بر دليكدن ايكى دفعه صوقولماز» حديثنى ايشيتدى و بو سوزى جانله، باشله قبول ايتدى» ديدى.

آرسلانك فرياد قوپاران كوكرمه لرى قارشيسنده ديزلرينك باغى چوزيلن حيوانلر، صوك بر غيرتله اوكا ينه بر آغزدن شويله سسلنديلر:

Hizmetçi derhâl kalın bir ip getirdi. Adanı zor belâ ağaçdan indirip aynı ağaca sıkıca bağladılar.

Bâğ sâhibi, adamın sırtına ve baldırına sopa ile sertçe vurmağa başladı. Hırsız feryâd etdi:

“-Yâhû, bu günâhsız, zavallı kulu inlete inlete öldürecek misin?” dedi.

Bâğ sâhibi cevâb verdi:

“-Allah’ın kulu, O’nun başka bir kulunu Allah’ın sopasıyla güzelce dövüyor! Sopa da Allah’ın, sırt da, baldır da... Dövülen de Allah’ın kulu, döven de... Ben ancak onun emirlerinin bir vâsıtasıyım!¹

Hırsız pişmân oldu. Âvâzı çıktığı kadar bağırarak:

“-Tamâm, haklısın. Tövbe² ediyorum. Sözlerimi geri alıyorum. Elbette Allah bana da irâde vermiş” dedi.

¹ Vâsıtâ: Araç.

² Tövbe: Tevbe.

خدمتچی درحال قالین بر ایپ کتوردی. آدمی زور بلا آغاچدن ایندیروب عینی آغاچه صیقیجه باغلا دیلر.

باغ صاحبی، آدمک صرتنه و بالدیرینه صوپه ایله سرتجه اورمغه باشلادی. خرسیز فریاد ایتدی: «-یا هو، بو کناهسز، زواللی قولى ایکلته ایکلته اولدوره جک میسک؟» دیدی.

باغ صاحبی جواب ویردی:

«-اللهک قولى، اونک باشقه بر قولنی اللهک صوپه سیله کوزلجه دوکویور! صوپه ده اللهک، صرت ده، بالدیره... دوکولنده اللهک قولى، دوکنده... بن آنجق اونک امرلرینک بر واسطه سییم! خرسیز پیشمان اولدی. آوازی چیقدیغی قدر باغیرارق:

«- تمام، حقلیسک. توبه ایدیورم. سوزلریمی کری آلیورم. البته الله بکاده اراده ویرمش» دیدی.

Kaynakça

- DEVELLİOĞLU Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitabevi Yayınları, 33. baskı, Ankara 2017.
- Mesnevi Öyküleri*, Haz: A. Vahap Akbaş, Timaş Yayınları, İstanbul 2013.
- Mesnevi'den Hikâyeler*, Editör: Kudret Savaş, Kitap Dünyası Yayınları, Konya 2013.
- Mesnevi'den Hikâyeler*, Haz: İsmail Dervişoğlu, Papatya Yayınları, İstanbul 2002.
- MEVLÂNA, *Mesnevi'den Seçme Hikâyeler*, Haz: Ayşegül Kıraç, Resimleyen: Betül Yıldız, Beyan Yayınları, İstanbul 2011.
- MEVLÂNA, *Mesnevi'den Seçmeler*, Haz: Osman Koca, Beyan Yayınları, İstanbul 2005.
- MEVLÂNÂ CELÂLEDDİN-İ RÛMÎ, *Mesnevi'den Seçmeler*, Çev: Tâhir'ül Mevlevî, Haz: Recep Kibar, İstanbul 2016.
- ÖNDER Mehmed, *Çocuklara Mevlânâ'dan Hikâyeler*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1988.
- ÖNGÖREN Reşat, "Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî", *DİA*, c. XXIX, Ankara 2004, s. 441-448.
- ŞEMSEDDİN SAMÎ, *Kâmûs-ı Türkî*, Dersaadet 1317.

Mevlâna Celâleddin-i Rumî
(Belh 1207-Konya 1273)

Arif ve âlim yetiştiren bir aileden gelen Mevlâna, Moğol baskısı sonucu ailesiyle birlikte Anadolu'ya gelir. Erzincan'da dört yıl kaldıktan sonra Karaman'a geçer. Babası Bahaeddin Veled'in bilgeliğini fark eden Selçukluların daveti üzerine ailesiyle birlikte Konya'ya yerleşir. Tasavvuf terbiyesinin yanı sıra devrin tanınmış hocalarından İslâmî ilimleri tahsil eder. Farsça kaleme aldığı meşhur eseri *Mesnevî* medeniyet tarihimizin şaheserlerindedir. Mevlâna eserinde insanın benlikten geçmesi, olgunluğa emesi ve ilâhi aşka ulaşması düşüncelerine yer verir. Mevleviliğin kurucusudur.

Onun çağlar öncesinden günümüze de hitap eden özlü ve hikmet dolu vasiyeti şöyledir:

“-Size az yemeyi, az uyumayı, az konuşmayı, isyan ve günahları terk etmeyi, oruç tutmayı, namaza devam etmeyi, nefse hoş gelen şeyleri terk etmeyi, her türlü cefaya tahammül etmeyi, aptal ve cahillerle oturmamayı, güzel davranışlı ve olgun kimselerle birlikte olmayı tavsiye ediyorum. İnsanların en hayırlısı, insanlara yararı olandır”...

Osmanlıca Öğrenenler İçin

MESNEVÎ'DEN SEÇME HİKÂYELER

Osmanlıca öğrenmek, Osmanlı kültür ve medeniyetini anlama ve bilmede ilk ve en önemli adımlardan biridir. Bizler, atalarımızın altı yüzyıldan fazla bir süre kullandıkları ve tarih sahnesinden çekildikten sonra arkalarında milyonlarca eser bıraktıkları bir mirasın insanlarıyız. Bu büyük mirası değerlendirmek, yorumlamak, yeni araştırma ve inceleme eserleri ortaya koymak, bizi geçmişimizle buluşturan köprüleri yeniden kumak, hatta sağlamlaştırmak Osmanlıca'yı bilmekle mümkün. Bu yüzden de millet olarak tarih, kültür ve medeniyetimizle barışık olmak zorundayız. Çünkü millet olarak yaşamak, ayakta kalabilmek ve varlığımızı sürdürebilmek buna bağlıdır.

Mevlâna'nın *Mesnevî*'sindeki bu hikâyelerle Osmanlıca'yı öğrenmek arzusundaki okuyucularımız, medeniyet yolculuğunda önemli bir kapıyı aralamış olacaklar.

DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI

Ankara Caddesi, Ünal Han No: 21/4
Cağaloğlu, Eminönü - Fatih / İstanbul
Tel. - Faks: +90 212 526 98 06
www.dby.com.tr • dby@dby.com.tr

ISBN 978-605-4635-64-1

9 786054 635641